

Særnummer

ISSN 2245-3539

Orientering

Nr. 39 – november 2013 – 18. årgang

Dilettantforestilling gav anledning til særnummeret om ”Toreby-maleren”

Flintinge Beboerforenings dilettant-gruppe står på scenen også i 2013. Denne gang ikke i ”Flintinge Gl.Savværk”, men på den nedlagte Toreby Skole, som er overtaget af Produktionsskolen MultiCenter Syd.

Scenen i dilettantstykket **”Mord eller guldbryllup”** forestiller en stue i en ældre gård. Et væsentligt element i stuen er et gammelt skab. Kulissemaleren lod sig derfor inspirere af ”Toreby-Maleren” ved dekoration af skabet. – Nu ved du måske ikke, hvem ”Toreby-maleren” er, og du tænker måske på Steffensen? – Lorentzen? – Hansen? – Nej, vi må længere tilbage i historien og spørger derfor ”Museum Lolland Falster” og ”Nationalmuseet”. Her er noget af det, vi kan få at vide:

”Museum Lolland-Falster modtog for nylig en smuk standkiste malet af ’Torebymaleren’ i 1846. Kisten er et nydeligt eksempel på hans arbejder - selvom der er rottebid i bunden.

”Kisten stammer fra familien Madser, hvor den bl.a. har stået hos Hans Peder Pedersen (også kaldet Madser), som var husmand i Grænge Mølleby. Her blev kisten opbevaret på loftet og brugt til opbevaring af nedsaltet kød.

Fortsættes på næste side.

Kødet har i sin tid naturligt tiltrukket rotter, hvorfor der i dag er både bidmærker og rottehuller i kistens bund. Bidmærkerne er et sjovt vidnesbyrd om kistens mere end 150årige historie. Bunden er i dag beklædt med metalplader, dér hvor hullerne er, og det i sig selv viser, at det har været en kiste, der var været værd at gemme for familien. Giveren er Erik Pedersen fra Odense, hvis far var skomager i Nykøbing F. Skomagerværkstedet indgår i dag også i museets samling.

Inden for de sidste 50 - 100 år har der været en stor interesse for folkekunst. Interessen kom efterhånden som flere og flere grupper af bondemøbler dukkede op med dekorationer, der havde stor indbyrdes lighed. Lighederne var så bemærkelsesværdige, at det kun kunne betyde, at de var fremstillet af den samme person. De dekorerede bondemøbler havde også Nationalmuseets interesse, hvor især en speciel gruppe inventar med ensartet bemaling havde vakt museets opmærksomhed.

Undersøgelser viste, at alle genstandene stammede fra Østlolland, med størstedelen fra Toreby sogn.

Dette resulterede i, at det daværende Lolland-Falsters

Stiftsmuseum og Falsters Minder undersøgte deres genstandssamling. De lokaliserede i den forbindelse flere bemalede møbler mm. fra 'Toreby-maleren', som den ukendte maler på det tidspunkt var kendt som.

Et manuskript fortalt af cand. mag. J. Jørgensen (født i Nagelsti) med titlen 'Lidt om de ældre af Slægten Børsen (Brun) fra Grænge og Thoreby' fik imidlertid museet på sporet. Dette manuskript fortæller blandt andet, at Anders Jørgensen Børsen var født d. 15/12 1803 og død d. 8/7 1876. Han var gift med Bodil Hansdatter og var husmand og landhåndværker (snedker, tømrer, maler og murer).

Og nu kom der gang i sagerne:

Fortsættes på næste side.

Der blev rettet henvendelse til Torebys ældre beboere for at høre, hvad de kendte til Anders Jørgensen Børsen. Hans barnebarn fortalte, at Anders på et tidspunkt havde dekoreret og foræret et manglebræt til sin forlovede og kommende hustru Bodil Hansdatter. Manglebrættet var stadig i familiens eje og museet fik lov til at låne det til nærmere undersøgelse.

Undersøgelsen viste, at manglebrættet var præget af 'Toreby-malerens' karakteristiske dekorationer, årstallet 1826 og initialerne BHD. Dekorationerne blev sammenlignet med de i forvejen kendte fra Toreby-maleren og initialerne viste, at manglebrættet var en såkaldt kærestegave til Bodil Hansdatter (BHD), som han giftede sig med i 1827, men som han allerede kendte i 1826, hvor han dekorerede det. Med disse oplysninger var der ikke længere tvivl om, at 'Toreby-maleren' og Anders Jørgensen Børsen var den samme person.

Anders Jørgensen levede og virkede i Toreby sogn.

Han var som sagt selvlært landhåndværker, og hans arbejde bærer præg af, at han ikke havde den store professionelle og håndværksmæssige viden. Hans malestil var simpel med et ganske lille udvalg af motiver, ligesom hans snedkerfærdigheder var begrænsede.

Anders Jørgensens arbejder er let genkendelige, da hans motiver af runde vaser, propelblomster, tulipanknopper og cirkelrunde roser oftest malet på en grøn bund går igen i størstedelen af hans dekorationer. En del af hans arbejder var ældre bohaver, som han friskede op med ny maling. Mange af datidens møbler stod nemlig i fugtige rum gennem mange år og mistede i årenes løb både pyntelister og pålimet finér.

På Stiftsmuseet kan ses en stor samling af folkekunst, hvor 'Toreby-malerens' stil også kan findes.

Lokalarkivet har også en smuk standkiste, som er dekoreret af "Toreby-maleren". Vi har fået den indleveret af familien Marqvorsen.

Den benyttes lige nu som lagerplads for arkivalier fra Toreby Skole/Toreby Centralskole. Vi har ikke lige haft kræfter til at få alt det materiale (bl.a. et stort antal klassebilleder) registreret endnu.

Fortsættes på næste side.

”Vores” kiste er malet i 1846 og har bogstaverne R.I.S. (R.J.S.) på forsiden. Også den kiste bærer præg af at have været benyttet til mange formål, som har slidt hårdt på den.

Jeg kan tilføje, at der står mange skabe og kister rundt i sognet – malet af Toreby-maleren. Måske er du en af de heldige ejere? – Jeg har ikke forsøgt at efterligne hans motiver og stil, - men er bare blevet inspireret. – Undskyld!

Otto Sørensen

Toreby Sogns Lokalhistoriske Forening og Arkiv vil gerne vide mere om ”Toreby-maleren”. - Ved **du** noget? – så har vi åbent 1. og 3. tirsdag i måneden i Arkivet, Åmarksvej 5 i Toreby. – www.torebyarkiv.dk

.... - eller kontakt bestyrelsen:

Jesper Smith, Kettingevej 5, 4892-Kettinge (2961 7930)
js@fuglsangkunstmuseum.dk

Ingolf Møller Pedersen, Grænge Skovvej 14, 4891-Toreby, (2088 6352)

Egon Lintner, Flintingevej 7, 4891-Toreby, (5486 9438)

Niels Lück, Laur.Larsens Gade 10, 4800-Nykøbing F., (2085 1428)

Otto Sørensen, Møllevej 14, 4891-Toreby, (5486 9466)

otto.soerensen1@skolekom.dk.

Arkivleder: Tage Rødby Jensen; Lindevænget 20, 2.th., 4800-Nykøbing F
tagerodby@live.dk (5174 6216)

Arkivet: 5413 2800 - og *torebyarkiv@mail.dk* – www.torebyarkiv.dk

Kasserer: Henrik Pedersen, Neckelmannsgade 16 st.tv, 4800-Nykøbing F. –
mrhenrikpedersen@hotmail.com

Foreningen dækker hele sognet/hele den gamle Toreby Kommune med Sundby, Grænge, Flintinge, Nagelsti, Ø.Toreby, Sløsserup osv. osv.

– alle er velkomne! - **Er DU ikke medlem?? – så kan du blive det:**

Kontingent pr år: kr.100 for enkeltmedlemmer/ kr. 150 for husstandsmedlemmer.

Du kan betale kontant, i arkivet tirsdag aften – eller indbetale i **”Jyske Bank”** konto nr. 0694-0002898705 – husk navn/adresse.

Kalender: arkivet har åbent 1. og 3. tirsdag i måneden,
Åmarksvej 5, Toreby